

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ	
ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №	дата 201 г.
Входящ № <u>813</u>	дата <u>16.09.2016</u> г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17 Телефон: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Надя Димитрова Ф

Институт за исторически изследвания – Българска академия на науките

по конкурса за заемане на академична длъжност „доцент“
по професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност
„История на България“ в Института за исторически изследвания – БАН за нуждите на
секция „Съвременна българска история“ (Държавен вестник, бр. 46/ 19 май 2026
година)

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ за нуждите на
секция «Съвременна българска история» в Института за исторически изследвания – БАН
участва един кандидат – гл. ас. д-р Ирина Григорова.

Кандидатът представя изискуемия в нормативните документи хабилизационен
труд – монография. Отделно Ирина Григорова представя 34 публикации в български и
чуждестранни научни издания (10 студии и 24 статии), включително в издания, които са
индексирани от световните бази данни Web of Science и Scopus. Монографията, която е
излязла от печат през 2026 г., както и другите публикации демонстрират много висока
публикационна активност и ясна разпознаваемост сред българската и международната
научна общност за д-р Григорова като специалист по съвременна българска история.
Представените цитирания също доказват разпознаваемостта на Ирина Григорова в
научните среди. Публикациите и цитиранията многократно надхвърлят националните
минимални изисквания за заемане на длъжността „доцент“ и изискванията на
Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на
академични длъжности в Института за исторически изследвания при БАН. Д-р
Григорова е заемала длъжността „главен асистент“ в продължение на единадесет години
в Института за исторически изследвания при БАН, с което отговаря на нормативните
изисквания и по това направление. Участвала е в 10 проекти, 4 от които международни.
Чрез тези проекти Ирина Григорова се включва активно в дейността на ИИСТИ за
развиване на международното сътрудничество и за провеждане на съвместни научни
инициативи с българските музеи с оглед опазване и популяризиране на българското
културно-историческо наследство.

Представеният от гл. ас. д-р Ирина Григорова хабилизационен труд „България във
външната политика на Франция по време на Студената война“ поставя специфичен и

затова, приносен научен фокус върху като цяло многообразните аспекти на външната политика на Франция на Балканите и в Източна Европа в посочения период, доколкото именно това направление не е изследвано в цялост в българската и чуждестранна научна литература. Този подход дава възможност да се открият специфичните цели и инициативи на тази водеща западноевропейска държава в контекста не само на противопоставянето по линиите на Студената война, но и на динамичните отношения между самите държави от западната страна на „Желязната завеса“. Обективността на изследването и на направените изводи разчита на оригинални български и френски дипломатически и други архивни документи. В този смисъл монографията има приносно значение за проучванията не само по съвременна българска история, но и за историята на международните отношения. Изследването дава възможност за академична съпоставка на външнополитическите цели и подходи както на Франция, така и въобще на отделните западни държави към различните източноевропейски сателити на Съветския съюз.

Монографията се състои от Въведение, четири глави, Приложение, Заключение, Епилог и Библиография. Преводът на Съдържанието и на Заключението на английски език създава благоприятни предпоставки за популяризиране на изследването.

Във Въведението е очертан инструментариумът на френската външна политика (включително в историческа ретроспекция) и е представена документалната база. За мен остава неясно защо във Въведението се посочват като общ контекст на френската външна политика към България както Източна Европа, така и Балканите (с. 11 и 42) без конкретно обяснение за обединяването на тези два геополитически района.

В Първа глава авторът очертава българските инициативи за изграждане на положителен образ на България във френските дипломатически среди от правителството на Отечествения фронт и привежда доказателства за нарастването на френския политически интерес към България в края на 1945 г. (с. 48), въпреки предпочитанията на Париж за подкрепа на „гърците и турците“ (с. 49). Представяйки общия контекст на френската външна политика към България в областите на икономиката, културата и образованието непосредствено след Втората световна война, Ирина Григорова анализира инициативите на Париж в държавите от Централна и Източна Европа и частично на Балканите. Очертавайки промените след сключването на мирните договори, авторът анализира и рестрикциите в България и останалите държави от съветския блок по отношение на френските институции и инициативи в областта на културата и образованието, както и ограничаването на търговските връзки. Доказва се тезата, че

„съветизиращите се държави в Източна Европа...постепенно започват да направляват френските културни прояви по свой вкус, като канят само комунисти“, както и гъвкавостта на официалната френска дипломация по този подход (с. 82). Интерес представлява и становището, че „дори по партийна (т.е. комунистическа, бел. моя, Надя Филипова) линия в България може да прониква френска пропаганда“ (с. 93). Все пак, струва ми се пресилено да се твърди, че съветските действия в Иран през 1945 г. са проява на „износ на комунизъм“ (с. 76). Няма убедителни доказателства и за твърденията за съветски натиск за българските антифренски действия в края на 40-те и началото на 50-те години при българското изоставане във времето спрямо действията на останалите съветски сателити.

За да развие анализът във Втора глава, Ирина Григорова представя общите външнополитически цели и подходи на Париж при президентството на ген. Шарл дьо Гол с акцент върху противопоставянето на амбицията за американска доминация чрез засилване на отношенията на Франция със съветския блок. Наред с дипломатическите и политически инициативи от началото и средата на 60-те години интерес представлява включването в монографията на футболните срещи между отбори на Франция и България (с. 118-119), което добавя нови щрихи към възходящия процес на развитие на двустранните връзки. Интерес представлява и сравнителният анализ на френските прийоми в дипломатическите и други инициативи спрямо източноевропейските страни, включително с отчитане на спецификите в тяхното културно-историческо наследство. Според мен са нужни повече (включително издирени от Ирина Григорова) доказателства за твърдението на с. 120, че в средата на 60-те години Източните Балкани са приоритет във френската „източна“ политика.

Трета глава е посветена на френската външна политика към България през динамичното осмо десетилетие на XX век в контекста на запазване на стратегическите цели и приоритети на Франция при управлението на Жорж Помпиду и Валери Жискар д'Естен по отношение на първостепенната позиция на страната в европейското пространство и водещата роля на западноевропейските партньори в международните отношения. Приведените документални данни подсказват, че София е често страната, която поддържа развитието на двустранните връзки. Слабият и избирателен интерес на Париж в края на 70-те години към съветските сателити се доказва от приведените примери за неосъществени политически контакти на най-високо равнище (с. 152-154).

Интерес в трета глава представлява анализът и изводите за недостатъчната гъвкавост, а и ограничен интерес на Франция в областта на търговско-икономическите

връзки с България и останалите европейски социалистически страни в сравнение с интереса на държави като Западна Германия, Италия и Япония. С приносен характер са и приведените примери за френските амбиции и подходи за увеличаване на броя на френски вестници и списания в България с доводи за повишаване на броя на френските туристи в страната (с. 169) като част от общата стратегия на Париж за намиране на пътища за влияние върху общественото мнение в съветския блок. Твърде ограничените успехи на Франция в това отношение се доказват и от слабите резултати по разпространение на френски книги в България. За разлика от това, доказва авторът, българските власти толерират разпространението на френски развлекателни филми и в края на 70-те години френската културна дипломация постига по-съществени успехи в държавата, възприемана на Запад като най-верния сателит на Съветския съюз.

За да анализира френската външна политика по отношение на България през последното десетилетие на Студената война, в четвърта глава Ирина Григорова представя спецификите на външнополитическата стратегия на Париж към Москва и нейните сателити в контекста на кризите в Източния блок, „българската следа“ в опита за покушение срещу папа Йоан Павел II, смяната на имената на българските турци и съветската външна политика в Близкия изток. В сравнителен план е изследвана френската културна дипломация в България и в останалите държави от Централна и Източна Европа, които са под съветски контрол. Задълбочаване на изследването по отношение на търговско-икономическите инициативи на Франция и по резултатите от тях би разширило приносите в проучванията за френската външна политика в годините на Студената война. В четвърта глава мотивирано се подчертава втвърдяването на френската политика с цел подкопаване на технологичния напредък на държавите от съветския блок.

В заключението накратко се излагат основните изводи, налагащи се от анализа в четирите глави, а епилогът обобщава и анализира основите данни за френската външна политика след края на Студената война по коментираните в четирите глави проблеми и направления.

Студиите и статиите, с които Ирина Григорова участва в конкурса за „доцент“ са посветени на разнообразни и значими проблеми от съвременната българска история и на аспекти от двустранните и многостранни връзки и политики на отделни държави за периода на Студената война. Част от тях разглеждат икономическото сътрудничество на България с Европейската икономическа общност и вноса на технологии от Франция по времето на Студената война, което доказва подчиняването на взаимния интерес от двете

страни на „Желязната завеса“ за развитие на стопанско сътрудничество на пулсациите в политическите отношения и стратегии. Интересът на д-р Григорова към стопанските проблеми се доказва от публикациите, посветени на частни български предприятия, създадени в периода преди Втората световна война и функциониращи в годините на социализма, включително такива, които са свързани с френски инвестиции и пазар. С приносно значение е и студията, посветена на цялостната дейност на държавната задгранична строителна организация „Техноекспортстрой“.

Друга голяма група публикации е посветена на културната дипломация като важен компонент на стратегиите и политиките на съвременните държави. В това направление с приносен характер са публикациите за българските инициативи в областта на културата по отношение на Франция и на френските по отношение на България и Източна Европа в годините на Студената война.

Българската историческа книжнина се обогатява и от изследвания на д-р Григорова по по-широки проблеми на международните отношения след Втората световна война като политическите и други процеси в района на Средиземноморието, за икономическите и от областта на културата политики на западноевропейските държави към Китай, както и за френската външна политика към Алжир и на Балканите. Интересен компонент от академичните изследвания са тези, посветени на политиката на българската държава по отношение на спорта и физическото възпитание в годините на социализма. Част от публикациите са резултати от осъществяването на български и международни проекти, което доказва приноса на д-р Григорова за академичната дейност на Института за исторически изследвания.

Заключение: Представените от гл. ас. д-р Ирина Григорова публикации, цитирания и данни за други научни дейности доказват, че нейната кандидатура отговаря на всички нормативни изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“. Това, както и приносите на монографията, студиите и статиите ми дават основание в качеството ми на член на Научното жури да гласувам с „ДА“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2. История и археология, научна специалност „История на България“ в Института за исторически изследвания – БАН за нуждите на секция „Съвременна българска история“.

16 септември 2026 година

доц. д-р Надя Филипова